

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref. 13/4773

Oslo, 13. 10. 2014

Høringsuttalelse vedrørende forslag til ny, utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen

MiRA Ressurssenter for minoritetskvinner takker for muligheten til å komme med merknader i forbindelse med høringsforslaget til ny, utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen.

MiRA-Senteret er et nasjonalt ressurscenter og møtested for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn. Senterets virksomhet er tuftet på idealer om et likestilt samfunn der alle mennesker – uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, kultur og seksualitet – har like muligheter og rettigheter.

Kort om departementets høringsforslag

MiRA-Senteret viser til departementets høringsbrev datert 30.juni 2014, om utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen. Fedrekvoten utgjør i dag ti uker for hver av foreldrene, og det gis unntak fra kvoten dersom forelder er syk eller skadet og er helt avhengig av hjelp. Departementets forslag til en ny ordning, innebærer at det gis unntak for å overføre kvoten i flere tilfeller enn sykdom og dette begrunnes med at en del familier mister foreldrepenger hvis far ikke tar ut sin kvote. Unntakene er knyttet til arbeidsledighet, arbeidsopphold i utlandet, selvstendig næringsvirksomhet, den andre forelderens arbeidssituasjon og soning av straff. Ordningen som er foreslått av departementet, skal baseres på en egenerklæring fra foreldrene og det er foreslått to modeller for kontroll: en modell uten kontroll, og en modell som baseres på stikkprøver i ettertid.

Fedrekvoten – et viktig likestillingspolitisk tiltak

MiRA-Senteret er svært bekymret over departementets høringsforslag til en ny, utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen, fordi vi mener at endringsforslaget vil bidra til en uthuling av fedrekvoten og svekke likestilling i Norge.

Fedrekvoten som ble etablert i 1993 har i over 20 år fungert som en rettighet for far og barn til å være mer sammen, og er et viktig likestillingspolitisk tiltak i Norge. Innføring av fedrekvoten har også bidratt til å endre holdninger blant norske folk omkring tradisjonelle kjønnsrollemønstre hvor mor er hjemme med barn og far arbeider. Dette på bakgrunn av at fedrekvoten har gjort det enklere for far å innta omsorgsrollen i barnets første leveår, og enklere for mor å kombinere deltagelse i arbeidslivet med morsrollen. Likevel er situasjonen med dagens ordning, slik at fedre tar ut mindre foreldrepenger enn mødre. MiRA-Senteret er derfor imot en endring i foreldrepengeordningen, som vil føre til uthuling av fedrekvoten og at færre fedre enn i dag velger å ta ut fedrekvoten.

MiRA-Senteret ber dermed Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet om å trekke forslaget om en ny, utvidet unntaksordning for fedrekvoten og mødrekvoten i foreldrepengeordningen.

Arbeidsledighet som unntak – kjønnsdiskriminering som konsekvens

Et av unntakskriteriene som departementet foreslår under avsnitt 5.1, er dersom forelder som skal ta ut foreldrepenger har vært arbeidsledig og registrert som arbeidssøker hos NAV, og får arbeid den perioden vedkommende skulle ha tatt ut sin kvote. MiRA-Senteret stiller seg bak LDOs forslag (Likestillings- og diskrimineringsombudet) som viser i sin uttalelse til høringen at en slik unntaksordning kun vil gjelde fedre, ettersom det er vanskelig å se for seg at mor seks uker ut i barselperioden vil overføre de fire siste ukene av mødrekvoten til far. Dette fremstår også som urealistisk når en ser ut i fra statistikken, at mødre tar 78 % av foreldrepenge dagene og oftest den

første tiden etter at barnet er født. Unntaksregelen knyttet til arbeidsledighet er dermed ikke kjønnsnøytral fordi det er kun fedre som kan benytte seg av denne ordningen. Arbeidsledighet som unntakskriteriet undergraver diskrimineringsretten og er i strid med likestillingsloven, som er et absolutt vern mot forskjellsbehandling på grunn av foreldrepermisjon ved ansettelser. MiRA-Senteret viser også til en annen alvorlig konsekvens, og det er at regelendringen kan føre til en forventning og mulighet hos arbeidsgivere til å presse nyansatte fedre til å overføre kvoten til mor. Dette vil føre til en svært uheldig utvikling hvor mor blir hjemme og far er ute i arbeid, og at fedre blir mer ettertraktet hos arbeidsgivere fremfor mødre som ikke har samme mulighet til å si fra seg mødrekvoten av naturlige årsaker.

Situasjonen i dag er allerede slik at kvinner og menn ikke er likestilt i arbeidslivet. Menn tjener i snitt mer enn kvinner, arbeider oftere i det private i stillinger med høyere lønn, mens kvinner oftere er ansatt i det offentlige og har lavere lønn enn sine partnere. Den økonomiske ubalansen mellom kjønnene, har forsterket tradisjonelle rollemønstre og fravær av likestilling også på hjemmebane. Dette mønsteret vil forsterkes av at enkelte arbeidsgivere i det private næringsliv ikke ser seg tjent med langvarig foreldrepermisjon. På mannsdominerte arbeidsplasser fremmes en kultur som menn presses til å overdra sin foreldrepermisjon til mor, særlig om mor er ansatt i en sektor hvor retten til foreldrepermisjon er bedre innarbeidet i personalpolitikken. Ved å fjerne det sterke økonomiske insentivet som ligger i at fedrekvoten bare i svært begrenset grad kan overføres til mor, vil konsekvensen forsterke disse stereotype familiemønstre ytterligere. Å stå imot det sosiale og kulturelle presset blir vanskeligere for den enkelte, når rettighetene ikke lenger er utvetydige.

Fars rett eller fars valg?

For å oppnå holdnings- og adferdsendring hos befolkningen som fremmer likestilling, er det nødvendig med tydelige strukturer som tilrettelegger for en slik utvikling i samfunnet. Fedrekvoten har fungert som en slik struktur som har ført likestillingen i riktig retning. Fedrekvoten er en viktig sak for kvinner som ønsker å kombinere arbeidsliv og morsrolle, og å dele omsorgsarbeidet i hjemme med barnets far. Departementets høringsforslag, dersom det går igjennom, vil komme til å ta bort en viktig rettighet og et privilegium som fedre har fått gjennom innføring av fedrekvoten. Mange menn opplever det utfordrende og lite akseptert å skulle be om foreldrepermisjon av sin arbeidsgiver allerede i dag. Blant fedre, mødre og arbeidsgivere, har både holdninger og adferd endret seg som følge av innføring av fedrekvoten. Dette gjelder også blant familier med minoritetsbakgrunn som i noen tilfeller er oppvokst i et hjem med svært tradisjonelle kjønnsrollemønstre. Fedrekvoten legger til rette for at *alle* familier har mulighet til å utfordre tradisjonelle kjønnsrollemønstrene, fordi far kan benytte seg av sin rett til å motta foreldrepenger for å gi omsorg til sitt barn i barnets tidlige leveår.

MiRA-Senteret oppfordrer departementet til å finne andre gode løsninger som gjør det enklere for far å ta ut fedrekvoten enn hva det er i dag, fremfor å utføre endringer som begrenser og uthuler fedrekvoten.

Behold fedrekvoten med dagens ordning

MiRA-Senteret har valgt kun å gå inn på den ene av unntaksbestemmelsene på grunn av manglene ressurser men vi er skeptiske til alle unntaksbestemmelsene med unntak av forslagene knyttet til fengselsstraff og amming.

MiRA-Senteret takker for muligheten til å komme med høringsuttalelse og vi håper departementet følger vår oppfordring om å trekke høringsforslaget som vil føre til en uthuling av fedrekvoten og svekke likestilling i Norge.

Med vennlig hilsen

Fakhra Salimi

Leder